

burgi Egyetem tagjai számára ingyenes, (3) nem hozzáférhető, vagy csak a kivonatai és tartalomjegyzéke elérhető.

Közvetlenül lehet hívni az orvosi szakkönyvek és kézikönyvek teljes szövegét is. Ráadásul nemcsak a Freiburgi Egyetemen találhatókét, hanem a düsseldorfi virtuális könyvtáron keresztül elérhetőkét is. Hozzá lehet férni a *Freiburger Dokumenten-server* elektronikus teljes szövegeihez is. Ezen korábban csak disszertációk szerepeltek, most azonban mindenfajta tudományos publikáció helyet kaphat rajta; a szerzők pontos tájékoztatást kapnak arról, milyen feltételek mellett helyezhetik el rajta munkáikat. A karlsruhei virtuális teljes szövegű katalóguson keresztül az egyetemi körön túlmenő keresések is lehetségesek.

Linkgyűjtemények

Nem hiányoznak a kínálatból a linkgyűjtemények sem, amelyek már önmagukban is virtuális könyvtárat képeznek. Ezek a helyi forrásokon túl elvezetnek a világban bárhol található információs forrásokhoz.

Irodalmi kínálat és irodalomellátás

E funkciónak az a feladata, hogy a keresőt tájékoztassa arról, a számára szükséges irodalomból mi férhető hozzá lokálisan, illetve a különféle dokumentumellátó szolgáltatásokon (pl. *Subito*) keresztül. Felvilágosítást ad arról, mit lehet csak helyben használni, mit kölcsönözni, s hogyan lehet hozzáférni a nyomtatott anyaghoz elektronikus formában.

Tanácsadás és oktatás

Akármilyen jól van is megszerkesztve, s akármilyen barátságos a használóhoz a webhely, nem teszi fölöslegessé a személyes tanácsadást és oktatást. Ezért a virtuális orvosi könyvtárban megfelelő linkek vezetnek el a vonatkozó oktatási kínálatához.

Jelszó és technikai hozzáférés

Ez a funkció válaszol a hozzáférési jogosultsággal kapcsolatos, gyakran feltett kérdésekre, valamint az adatbázisok és elektronikus folyóiratok használatának technikai feltételeire vonatkozó érdeklődésre. Minthogy a klinikai hálózatot tűzfal védi, a webhelyet az egyetemi klinikákon is tükröztetik egy szerveren, mert a hálózatot csak jelszó segítségével lehet elhagyni. Így lehetővé válik, hogy az, aki a klinikákról először akarja használni a szolgáltatást, közvetlenül online tehesse fel a jogosultság iránti kérelmét.

Összefoglalás

Ennek a szolgáltatnak az előnye abban áll, amit minden központi megoldás kínálni tud: együttes és központi tájékoztatást azokról az állományokról, amelyek Freiburgban és régióközileg rendelkezésre állnak, s mindezen túlmenően közvetlen hozzáférést az interneten elérhető forrásokhoz. Így a nagyszámú klinikai és intézeti könyvtár ellenére létrejött Freiburgban egy központi könyvtári tájékoztató pont az orvostudomány számára. Ez a tájékoztató funkción túlmenően segít kiküszöbölni a szükségtelen párhuzamosságokat is.

A szolgálat jó egy éve működik, s a webhely más karokon is hozzáférhető. A használati visszhang jónak mondható. Csak az egyetemi hálózatból 2001 márciusától 2002 februárjáig 10 000 keresés zajlott le. A pozitív fogadtatás kihatással van a Freiburgi Egyetemi Könyvtár más szakterületen nyújtott információs munkájára is. A virtuális orvosi könyvtár koncepciója (számos, szétszórót tényleges könyvtár központi, szakmai reprezentációja) utat nyitott az Egyetemi Könyvtár szakterületi webhelyeinek egy szakmai portállá való fejlesztéséhez, ami aztán visszahat a virtuális orvosi könyvtárra is.

/REIMERS, Frank: Die Virtuelle Medizinbibliothek Freiburg. Ein neuer Weg zur medizinischen Informationsversorgung an der Universität Freiburg. = Bibliotheksdienst, 36. köt. 4. sz. 2002. p. 439–452./

(Papp István)

Könyvtári összefogás Euráziában

Az a hatalmas földrajzi-társadalmi térség, amelyet korábban a Szovjetunió vont „minden vonatkozású” egységbe, politikailag a FÁK-ban szerveződött

bizonyos mértékig újjá, mégpedig hangsúlyozottan önkéntes alapon. Ugyanez a folyamat játszódott le számos olyan tevékenységi formában-szakmában

is, ahol az egység produkálta helyzetet célszerű volt megővni, illetve rá alapozva tovább jobbitani, korszerűsíteni. Az iménti mondat könyvtári-tájékoztatási területen a következőképpen konkretizálható: meg kellett őrizni a dokumentum- és információállomány közös használatának vívmányát, hogy belőle kiindulva létrejöhessen a Szovjetunió hajdani területén, legalábbis annak nagyobb hányadán az egységes és a kor színvonalán működő információs tér.

A FÁK-államokban a könyvtári összefogást, ezt az önkéntes alapon elinduló reintegrációt megkönnyítette a közös elméleti-gyakorlati hagyomány, valamint az a bizalmi töke, amelyet a korábbi évtizedekben a Lenin Könyvtár halmozott fel a megszűnt államalakulat keretei között. Ezért nem véletlen, hogy a reintegrációs szervezet, az Eurázsiai Könyvtári Fórum (*Bibliotēchnāa asambleā Evrazii*, közkeletűen BAE) ugyancsak a Lenin Könyvtár (azóta Oroszországi Állami Könyvtár) és könyvtárosai kezdeményezésére keletkezett 1992-ben. Létének kilenc évét az alábbiak jellemzik.

Az 1992 és 1994 közötti időszak az „invitálás”, az egyeztetés és az előkészítés időszaka volt, a „mozgató” szervezet (a Koordinációs Iroda) és a „székhely” (Lenin Könyvtár) megszületését is beleértve. 1993-ban megjelent a BAE információs bulletinje.

1994 és 1998 között munkálták ki és fogadták el a működést meghatározó dokumentumokat, és jöttek létre a BAE szekciói (nagyjából az egyes könyvtár típusokat képviselve) és szakbizottságai (a BAE által megoldandó legfontosabb feladatok, illetve kitűzött célok szerint).

A szakbizottságok kialakulása egyszersmind azt is jelentette, hogy fokozatosan – 2000-ig bezárólag – kijegecesedtek a BAE munkáját meghatározó legfontosabb programok. Közülük a következőkre kell mindenekelőtt felhívni a figyelmet:

- *Jogszabályozás.* Keretében eleddig hat modell-szabályzat készült el, mintegy etalonként az egyes FÁK-államok törvényalkotó munkájának segítésére, és az egységes szabályozási elvek érvényesítésére. Ezek: a könyvtárügyről, a nemzeti könyvtárról, a nyilvános könyvtárakról, a köteles példányok szolgáltatásáról, a gépileg olvasható bibliográfiai leírásokról, valamint a régi és ritka könyvekről.
- *A több nemzetiségű lakosság könyvtári ellátása.* E felettebb bonyolult kérdés megvitatását a BAE éves konferenciájának napirendjére tűzi.
- *A 21. század gyermekeinek és ifjúságának könyvtárai* téma égisze alatt számos előkészítő felmérés és kísérlet zajlik.
- *Állományvédelem és konzerválás,* továbbá a *régi és ritka könyvek védelme* egyelőre – mint az eredeti cikk mondja – „perspektivikus program”.

2001 áprilisáig az egyes FÁK-államokból a BAE kollektív tagjainak száma így alakult: Azerbajdzsán – 3; Fehéroroszország – 3; Grúzia – 3; Kazahsztán – 6; Kirgizia – 6; Moldávia – 3; Oroszország – 53; Örményország – 1; Tadzsikisztán – 8; Türkmenia – 1; Ukrajna – 20; Üzbegisztán – 5. (A volt balti köztársaságok nem vesznek részt a BAE munkájában.)

2001 áprilisában Moszkvában gyűltek össze a BAE tagjai, hogy – immár az IFLA-szabályokat követve – megválasszák a BAE tisztségviselőit, s ezzel mintegy „felnőtt korába” lépjen a társulás. Arra számítanak, hogy a szóban forgó stabilizálódás következtében megnő a BAE tagjainak a száma, intenzívebbé válik a legfontosabb feladatok teljesítése terén végzett munka, új, nem utolsósorban a nemzetközi porondra való kilépéssel kapcsolatos projekteket sikerül indítani, valamint nagyobb befolyást szerezni az egyes FÁK-államok parlamentjeiben és kormányserveiben.

/KUŠTANINA, Ljudmila: V predverii novogo. = Biblioteka, 3. sz. 2002. p. 65–68./

(Futala Tibor)

A kötelespéldány-szolgáltatás múltja és jövője az Egyesült Királyságban

A British Library köteles példányokért felelős szakembere a csaknem négyszáz éves múltat foglalja össze, majd a most kialakuló új megoldásokat vázolja. A Londonban 1403-ban bejegyzett könyv-

kereskedő cég (Stationers' Company) képviselőivel Thomas Bodley, a neves diplomata, majd az oxfordi egyetemi könyvtár megteremtője állapodott meg 1610-ben, hogy minden új kiadványból kap-